

lat egyelőre nem kerül napirendre, ép úgy a házszabályreform sem.

Ezekkel a kormány vár, míg megbízhatóbb többsége lesz. Mert nemcsak parlamentáris kormány nem lesz Ausztriában, de megbízható parlamenti többség sem.

A beszédes számok.

— Szeged anyakönyve 1910-ben. —

(Saját tudósítónktól.) Most állították össze Szeged belterületének anyakönyvi statisztikáját a múlt: 1910. évről. A számok több tekintetben szomorú adatokat adnak, statisztika eredményéből láthatjuk, hogy Szeged népesedése az 1909. esztendőben kedvezőbb volt, mint 1910-ben.

Az 1909. évben kétezeröttszáztizenheten születtek és ezernyolcszázhatvannégyen haltak meg, — 1910-ben pedig kétezeröttszázhuszan születtek, ellenben ezernyolcszázkilencvenhárman haltak meg. Így a múlt évben csak hárommal több gyermek született, mint az előző évben, ellenben huszonkilencel több haltak meg. Még pedig az 1910. évben az elhaltak között ezerkettő volt a férfi és nyolcszázkilencvenegy a nő.

Feltűnő, hogy Szegeden milyen sokan születnek törvényes házasságon kívül. A beszédes számok igazolják, hogy nemcsak egyházi, hanem anyakönyvvezető előtt kötött házasság nélkül is mindtöbben élnek már Szegeden, a belterületen. A született gyermekek aránya szerint minden száz gyermek közül tizenhárom törvénytelen házasságból született. Ez olyan arányszám, amelyet kevés magyar városban sikerült ezideig elérni. A pontos statisztika szerint az 1910. évben született gyermekek között ezerkilencvenöt fiú és ezerhetvenhat leány törvényes, — száznegyvenöt fiú és száznegyvennégy leány pedig törvénytelen házasságból született gyanánt került be az anyakönyvbe. Tehát Szegeden, csak a múlt évben kétszáznyolcvankilenc törvénytelen gyermek született.

Igazán szomorú az is, hogy minden második elhalt tizenöt éven alul levő gyermek volt!

Jellemző az elszegényedésre az is, hogy a polgári és katonai kórházakban kétszáznál

többen haltak meg. Ugyancsak a házi lakáson kívül, elsősorban a bábakepzőben összesen nyolcszáz gyermek született.

Hogy mint pusztít Szeged vidékén és Szegeden is a tüdővész, ezt már több cikkében hangsúlyozta a *Délmagyarország*. A most összeállított statisztika szomorú bizonyítás erre. Megdöbbentő, hogy a múlt évben tüdővészben és tüdőlobban összesen *négyszáznegyvennyolcan pusztultak el!* Tehát a halottak közül minden ötödik tuberkulózis halottja.

A részletes statisztika így oszlik meg különben: *A felnőttek közül kétszáztizenöt tüdővészben, száznolcvankilenc szívbajban, kétszázharminchárom tüdőlobban, hatvan-kettő rákbajban, száznégy gutaütésben halt meg. A gyermekek közül a legutóbb, szám szerint kétszázhusz tüdő-, bél- és gyomorhurut halottja. Gyengeségben igen sok: százhatvan gyermek pusztult el. Hetvenhét göröcsök, hetvenöt pedig vörheny áldozatává lett.*

Figyelemreméltó és mérlegelésre való az is, hogy nem természetes halállal *nyolcvanhárman* pusztultak el a múlt évben. Ötvenegy öngyilkosság, harminckettő gyilkosság, vagy véletlen balesetnek halottja.

Végül megemlítjük, hogy a *házasság* statisztikája is zuhant. Az 1909. évben kétszáznegyvenhárom, az 1910. évben pedig tizenhétivel *kevesebb* házasságot kötöttek.

Ha ez a statisztika meg nem változik, akkor Szeged népesedése aggodalomra ad okot.

Fölösztatják a bosnyák tartománygyűlést. Szerajevóból jelentik: Január közepén kezdődik a bosnyák tartománygyűlés új ülészsaka. A politikai pártok heves harcra készülnek és a hangulat olyan, hogy a kormány most a tartománygyűlés fölösztatásának tervével foglalkozik. Az egyik szerajevói lap mai számában azt jelenti, hogy a tartománygyűlést, még mielőtt összeülne, föl fogják osztalni. A kormány konferenciára hívta a pártok vezéreit, hogy a tartománygyűlés munkaprogramját megállapítsa. Először a költségvetést akarja tárgyalatni, azonban a pártok kijelentették, hogy ezt a munkaprogramot nem fogadják el, mert a költségvetés előtt saját kezdeményező indítványait akarják tárgyalni.

A vidéki kórházak.

— Egészségügy, ami nincs. —

(Saját tudósítónktól.) A magyar vidéki kórházak ügye még mindig nem áll azon a fokon, amilyenre manapság a higiénia szempontjából föltétlenül szükség volna. A magyar vidéket kétségtelenül a maradiság jellemzi, de ez nem azért van, mintha nem volnának módok és eszközök arra, hogy a külfölddel lépést tart-sunk, hanem azért, mert a vidék, kivéve a divatot, idegenül fogad minden modern áramlatot. Noha ez a higiénia nem egészen áll, de határozottan konstataható, hogy az egészségügy terén nemhogy nem tartunk lépést a külfölddel, de még azt sem tesszük meg, ami a vidéknek annyiszor hangoztatott szegénysége ellenére is megtehető volna.

A kórházak ügye tehát még rosszul áll a vidéken, amelynek igen sok oka van. Szegeden ugyan már megvalósulás előtt áll az új, hat-százágyas kórház fölépítésének ügye, de csak akkor kezdtek vele komolyabban foglalkozni, amikor égető kérdéssé vált. Addig bizonyos patópáloskodás vetett gátat az új kórház fölépítése elé. De, hogy igazságosak legyünk, nem a tétlenkedő patópáloskodás, hanem egyes csoportok versengése, akik közül az egyik előbbre valónak tartotta például Szeged szétépítését, a másik a tanyai utak rendezését, a harmadik ismét újabb tervvel állt elő és ez mind szép volt és fontos volt, de azt is figyelembe kell venni, hogy különböztessünk első-, másod- és harmadrendű szükségletek között. Már pedig az új kórház fölépítése elsőrangú szükséglet, amely a város rohamos fejlődését tekintve, halasztást nem igen szenvedhet.

A régi kórház csakugyan olyan állapotban van már, hogy a legújabb Szeged keretében szinte szégyenletes. A személyzet megtesz mindent, ami tőle telik, de az édes-kevés. Ez pedig már a város rovására szól, amely nem látja el a kórházat olyan eszközökkel, amilyenek a higiénia szempontjából kell. Panaszok vannak amiatt, hogy kevés az irodai személyzet, panaszok vannak amiatt, hogy több a beteg, mint a hely és panaszoknak amiatt is, hogy komplikáltabb operációt Szegeden nem lehet végezni, mert nincsenek még meg a modern kirurgia kellékei. Ott van például az

— Persze hogy az! De ez nem gátolhatja meg abban, hogy az igazságot megmondja. Hát a báró nem hallott soha bűnbánó rablókról, akik megmondták az igazat?

Itt megszakadt a beszélgetés és a báró orvostanárt hivatott. Ez gyilkosnak nevezte a bárót, hogy miért nem fogadott már régen dajkát. A bárónak előbb a feleségét kellett meggyőznie. Egész régi okfejtését vissza kellett vonnia s egyetlen érv gyanánt a gyermeke iránt való szeretetre hivatkozott.

De hát hol vegyenek dajkát? A városról szó sem lehet, mert ott mind romlott az ember. Falusi leány kell. De a báróné hallani sem akart leányról, mert az olyan leány, amelyiknek gyermeke van, erkölcs-telen teremtés: s a fiába így erkölcs-telen hajlandóságok rögződhetnének bele.

Az orvos szerint a dajkák mind leányok s ha a fiatal báró azt a hajlandóságot öröklí, hogy leányokhoz járjon, akkor derék fickó lesz belőle s az ilyen hajlandóságokat ápolni kell. Parasztasszonyt nem lehet kapni, mert akinek földje, birtoka van, az a gyermekeitől sem válik meg.

— De hát ha összeházasítunk egy bérest egy leánynyal?

— Akkor kilenc hónapig kell várni.

— De hátha olyan leányt adunk férjhez, akinek már van gyermeke?

— Ez jó gondolat.

A báró jól ismert egy leányt, akinek három-hónapos gyereke volt. Jól ismerte, mert hiszen a báró három évig jártjegyben a mostani feleségével és végül is „orvosi rendeletre” hűlenné kellett lennie. Ő maga ment el hozzá és megkérdezte. Külön majorságot ígért neki, ha hozzá megy Anders béreshez és azután eljön dajkának az urasághoz. Természetes

dolog, hogy inkább beleegyezett ebbe, semminthogy egyedül viselje gyalázatát. A legközelebbi vasárnapon egyszerre háromszor kihirdették őket a templomban és úgy volt, hogy Anders két hónapra elutazik. A báró irigykedve nézte a leány gyerekeit. Erős, nagy kölyök volt. Nem volt szép, de látszott rajta, hogy sok nemzedéken keresztül fog élni. A gyermek az élet számára született. De nem ez lett a sorsa.

Anna sirt, amikor a gyermekét elvitték az árvaházba. De a jó étel, amelyet az uraságnál kapott, mert az urasági asztal ételeiből evett s annyi sört meg bort ihatott, amennyit csak akart, megvigasztalta lassanként. Néha kocsikázni is elvitték abban a szép hintóban, amelynek a bakján mindig parádés inas ült. Azonfölül olvashatta az „Ezeregyéjszakát”. Soha ilyen jó dolga nem volt még.

De két hónap múlva visszajött Anders. Szüleinél volt eddig vendégségben. Evett, ivott, kipihente magát istenesen. Beköltözött a majorságba, de odahivogatta Annáját is. Hát csak legalább látogatóba jöjjön el hozzá. De a bárónő nem engedte meg. Csak semmi komédiát!

Anna elkezdett soványodni, a kis báró kiabálni. Elhivatták az orvost s megkérdezték, mi a teendő?

— Össze kell őket eresztetni, mondotta.

— De hiszen az ártalmas dolog.

— Ellenkezőleg!

Előbb azonban Andersét meg akarták vizsgálni, „analizálni.” De ebbe meg Anders nem egyezett bele. Néhány juhót adtak Andersnak s aztán engedte, hogy meg-„analizálják.”

A kis báró nem kiabált többé. De ekkor jött a hír, hogy Anna kicsinye differenciában

meghalt. Annának elapadt a teje s a kis báró szörnyen üvöltött. Annát el kellett bocsátani, elment Andershez s új dajkát kellett fogadni. Anders örült, hogy most már igazában házas ember lett, de Anna nagyon finom szokásokra kapott rá. Már nem izlett neki a braziliai kávé, Jávát kellett neki venni. S az egészsége nem tűrte, hogy hatszor egyék hetenként halat. Kapálni sem tudott s bizony nagyon megfogyatkozott a kenyérük.

Egy esztendő múltán Andersnek el kellett volna kotródnia birtokáról. De a báró jó szívvvel volt irántuk s ott tartotta zsellérnek.

Anna napszámba járt az urasághoz és gyakran látta a kis bárót; de a kis fiú nem ismerte őt meg s ez jól volt így. Noha ott pihent a fiú az ő mellén. S ő mentette meg az életét s föláltozta a saját gyerekeit. De Anna termékeny nő volt és több gyermeke született, akik vasuti munkások, zsellérek lettek; egyikük börtönbe került.

Az öreg báró nyugtalanul gondolt arra a napra, amikor a kis báró majd megházasodik s utódot fog nemzeni. Nem igen látszott erősnek. Az öreg sokkal nyugodtabb lett volna, ha a másik kis báró, az, amelyik meghalt az árvaházban, lett volna az örökös. S amikor az „Élet rabszolgái”-t újból elolvasta, el kellett ismernie, hogy a magasabb társadalmi osztály az alsóbb osztály kegyelméből él; amikor pedig még egyszer elolvasta Darwint, belátta, hogy a mai kiválasztásra mindent el lehet mondani, csak azt nem, hogy természetes volna. De hát ez már így van s ezen nem is lehet változtatni, akármit mondanak is a doktor, meg a szociálisták.